

Beleidskader Protestantse Gemeente Apeldoorn 2024-2028

Inleiding

Voor u ligt het beleidskader van de Protestantse Gemeente Apeldoorn (PGA) voor de jaren 2024-2028. Een periode die al is begonnen. En natuurlijk start het beleidskader ook niet pas nu. Er loopt al enige tijd een PGA-brede toekomstverkenning. Op dit moment (sept 2024) is een adviescommissie bezig, bestaande uit een aantal gemeenteleden, een predikant, een lid van het moderamen van de Algemene Kerkenraad (AK) en een externe begeleider met de contouren voor een PGA-breed toekomstplan. Input voor de contouren komt uit gespreksnotities die van eerdere besprekingen over de toekomst van en met de wijkgemeenten zijn opgemaakt en de in de AK vastgestelde criteria. Het beleidskader sluit aan bij de lopende ontwikkeling en gaat nog niet uit van een definitief eindresultaat of concreet benoemde doelen.

De toekomst van de kerk kent verschillende perspectieven en wij realiseren ons dat de uitwerking van een beleidskader mede afhankelijk is van tal van door ons niet altijd te beïnvloeden factoren. We willen een bindende kracht zijn voor de huidige gemeente én binnen Apeldoorn getuige zijn van het Koninkrijk van God. De verkenning, het advies van de adviescommissie, de uitkomsten van verder onderzoek en inzet en enthousiasme van mensen hebben we in de beleidsperiode tot 2028 nodig om ons perspectief in gang te zetten en waar nodig en mogelijk besluiten te nemen. De algemene kerkenraad biedt de wijkgemeentes en pioniersplekken ruimte om hun eigen routes te bepalen, waarbij de hierna genoemde criteria en richtlijn zijn.

Onze plek in de Apeldoornse samenleving

‘Gevraagd naar de betekenis van de kerk voor onszelf zien wij haar als doorgever van het verhaal van licht, leven en Geestkracht, in het spoor van Israël en het evangelie van Jezus Messias. Een plaats van geloof, hoop en liefde, een plek van ontmoeting en ‘thuiskomen’, zichtbaar en herkenbaar in het straatbeeld. Een beweging die aanzet tot omzien naar elkaar en zorg voor de zwakkeren, dichtbij en ver weg. Een gebouw is geen ‘sine qua non’, maar biedt wel een fysieke plek waar mensen zich welkom voelen en samen kunnen komen rond de verhalen van God en elkaar. Dit alles verdient een blijvende en herkenbare plek in onze samenleving.

Tegelijkertijd ziet die samenleving steeds minder het belang van diezelfde kerk. Dat roept de vraag op wat het werkelijke probleem is. Zie je de kerk als vereniging, dan is het probleem dat er gebrek is aan geld, leden, bestuurskracht en PGA-gevoel, en het doel is instandhouding van de vereniging. Zie je de kerk als missie, dan is het probleem dat onze betekenis afneemt in de samenleving van vandaag en is het doel om die betekenis nieuw leven in te blazen en (weer) relevant te worden. Als we dat laatste willen, dan is de vraag h^oe we dat doen en wat voor kerk daarvoor nodig is¹.

De huidige situatie

Enkele getallen uit de jaarrekening 2023 van de PGA:

- 9 wijkgemeenten, waarvan 1 van bijzondere aard
- 12 predikanten, in totaal 9,1 fte
- 4 kerkelijk werkers, in totaal 1,36 fte
- 13 andere betaalde medewerkers, in totaal 5,44 fte
- 6.029 belijdende leden
- 5.649 doopleden
- 7.301 pastorale eenheden.

---

¹ Het bovenstaande stuk is een citaat uit een notitie/toekomstschets uit juni 2023 met de titel ‘Vertrouwen in de toekomst’ afkomstig van de Werkgemeenschap van predikanten en kerkelijk werkers van de PGA.

De PGA heeft te maken met een terugloop van het aantal leden en een afnemende betrokkenheid van leden bij vieringen en activiteiten. Dit geldt niet voor alle wijkgemeenten, in met name de missionaire wijkgemeente De Fontein zien we een geringe toename en in de bijzondere wijkgemeente Eben Haëzer zien we een stabiele situatie. Over het geheel genomen zien we over de periode 2016-2023 voor wat betreft ledenaantal een daling van 2,9% per jaar. Daarnaast zien we dat de gemiddelde leeftijd van leden en bezoekers langzaam opschuift. Op dit moment is 16,4% van de leden jonger dan 30 jaar, is 28,3% tussen de 30 en 59 jaar oud en is 55,2% ouder dan 60 jaar.

Tegelijkertijd zien we dat er in de wijkgemeenten veel georganiseerd wordt en nieuwe initiatieven worden ingezet om het gemeente-zijn te bevorderen en mogelijk niet-kerkelijke belangstellenden te bereiken. Denk alleen al, naast de bestuurstaken, aan alle musicals, het Zinderfestival, bezoekwerk, ontmoetingsmiddagen, maaltijden, speciale vieringen en het jeugd- en kringwerk. Hieraan uitvoering geven vergt veel van mensen, ook al omdat die organisatie en uitvoering door steeds minder mensen wordt gedaan. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de focus vooral op het 'bestaande' is gericht en de missionaire taak minder aandacht krijgt.

We weten uiteraard nog niet wat het traject van toekomstverkenning exact gaat betekenen voor de PGA in de komende jaren. Wat we wel weten, is dat we in elk geval willen blijven doen waar we goed in zijn:

de eredienst gaande houden, omzien naar elkaar binnen en buiten de kerk en een vindplaats zijn voor geloof, hoop en liefde. Maar dat dan waarschijnlijk op een iets andere manier dan in de afgelopen tijd.

Met een kleinere bestuurslaag, een andere organisatievorm, andere plekken in de stad en meer samenwerking. We laten ons inspireren en verrassen door de Geest en Zijn leiding! Als de HEER het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de bouwers; als de HEER de stad niet bewaakt, vergeefs doet de wachter zijn ronde (Ps.127:1).

Hieronder bekijken we een paar onderwerpen nader:

Organisatie/wijken/bestuur

In november 2023 is een notitie vastgesteld door de AK met een aantal mogelijke scenario's, denkrichtingen over hoe de PGA in de toekomst organisatorisch ingericht zou kunnen worden. In de maanden daarna zijn in alle wijken gemeenteavonden gehouden om over het stuk van gedachten te wisselen. In het stuk zijn ook criteria opgenomen om een toekomstig scenario te verkennen. Niet als 'puntenverdeling', maar om te beoordelen wat een gewenst scenario zou kunnen betekenen voor de in de criteria genoemde waardes.

De criteria zijn:

1. De gemeente van Christus als vindplaats van geloof, hoop en liefde: Zij is bezielde door geloof (en richt zich niet op alles draaiende willen houden of proberen te overleven)
2. Leven als een gemeenschap, en niet zozeer als een vereniging of een religieuze organisatie
3. Een naar buiten gerichte blik: Is bezig met het dagelijks leven en met wat zich aandient in de stad i.p.v. met zichzelf bezig te zijn. Denk aan missionaire en/of diaconale projecten waardoor de kerk en daardoor het Evangelie meer zichtbaar wordt.
4. Vernieuwende initiatieven – Het scenario geeft ruimte aan nieuwe, vernieuwende en wijkoverstijgende initiatieven. (Mogelijk kerkmuuroverstijgend.) Vernieuwing is geen doel op zich, maar is uitwerking van een naar buiten gerichte blik.
5. Verscheidenheid – Het scenario biedt ruimte aan de verschillende opvattingen over geloven en liturgie.
6. Goede spreiding over de stad: Het scenario - draagt bij dat er voldoende spreiding is van kerkelijke presentie in de gehele stad? Voldoende zichtbaar en herkenbaar in Apeldoorn.
7. Zich beperken tot een paar taken en deze goed doen: Er worden duidelijke keuzes gemaakt en het brengt focus aan i.t.t. alles een beetje blijven doen.
8. Lichtere organisatie – Het scenario draagt bij aan een lichtere organisatie, minder vergaderen, minder commissies en meer energie en aandacht voor het kerk-zijn.

9. Gezonde financiën – Het scenario biedt zicht op een gezonde financiële huishouding voor de komende 20 jaar.
10. Haalbaarheid – Het scenario is praktisch haalbaar en is er genoeg draagvlak voor.

De verslagen van de wijkgesprekken zijn met de AK gedeeld. De eerder genoemde adviesgroep is aan het werk en zal adviseren over een totaalvisie op de toekomst van de PGA. Dit betreft dus niet alleen de organisatievorm, maar ook andere onderdelen van de toekomstvisie waarover ondertussen ook (of nog niet) wordt nagedacht en gesproken. De adviesgroep zal in oktober/november 2024 hun advies aan de AK presenteren.

Onderdelen van de toekomstvisie

Jeugd en jongvolwassenen

Eén van die onderdelen is het lopende traject 'Jeugd en Stad'. Begin 2023 is door de AK opdracht gegeven aan drie van de predikanten voor een verkenning van de mogelijkheden om diaconaal en missionair aanwezig te zijn in de stad voor kerkelijke en niet-kerkelijke jeugd/jongvolwassenen van 15-40 jaar. In juni 2023 heeft dit een rapport opgeleverd met een aantal adviezen. In vervolg hierop is in maart 2024 is één van de drie predikanten als kwartiermaker aangesteld om, samen met de andere twee predikanten, deze voorverkenning verder uit te werken door een brede verkenning uit te voeren en concreet nader te adviseren. De bedoeling is dat de uitkomst van deze verkenning ook in oktober/november 2024 aan de AK zal worden gepresenteerd.

Communicatie

Een ander deeltraject ziet op Communicatie. Ook hiervoor is professionele ondersteuning gezocht en gevonden. Als eerste resultaat daarvan heeft onlangs een nieuwsbrief vanuit (moderamen) AK alle wijken geïnformeerd over de stand van zaken. Bij alle belangrijke stappen wordt de gemeente op de hoogte gehouden en kan input worden geleverd. Over hoe dat gebeurt en over de communicatie tussen de wijken is nog overleg gaande.

Pastoraat en ouderenwerk

Een onderwerp waarvoor (nog) geen speciale toekomstplannen in de maak zijn, is het pastoraal werk, waaronder ook het ouderenwerk. Deze kerntaak van de gemeente zal ongetwijfeld een verandering (moeten) ondergaan als er wijzigingen doorgevoerd gaan worden in de organisatie van de gemeente. Op dit moment wordt deze kerntaak van de gemeente 'gewoon' uitgevoerd als in de afgelopen jaren.

Missionair werk

Ook voor dit onderwerp is, behalve in het onderdeel 'Jeugd en stad' nog geen apart traject ingezet. De Fontein en de Eben Haëzer hebben eigen missionaire plannen en nemen deel aan het EOA (Evangelisatie Overleg Apeldoorn, een werkgroep van het Apeldoorns Beraad van Kerken).

Oecumene

Binnen de wijk De Maten heeft de oecumene vanouds de aandacht, vanuit de RK-achtergrond van gastleden. Ook in het bredere verband van het Apeldoorns Beraad van Kerken worden andere kerkgenootschappen ontmoet. Verdere samenwerking met andere kerkgenootschappen wordt, zeker in het jeugdwerk, gezocht waar dat mogelijk en wenselijk is.

Het College van Diakenen en het College van Kerkrentmeesters hebben, gelijktijdig met het hiervoor beschreven traject en inhoudelijk uiteraard ook daarmee verweven, gewerkt aan de eigen toekomstplannen.

Diaconie

Diaconaat is voluit onderdeel van de Protestantse Gemeente Apeldoorn, op twee manieren: via het werk in de wijkdiaconieën en via het centraal aangestuurde werk vanuit het College van Diakenen (hier verder 'de Diaconie' genoemd). De Diaconie is een eigen rechtspersoon met een eigen beleidsplan. De Diaconie heeft haar visie en missie opnieuw beschreven (het waarom), haar kernwaarden en de criteria voor diaconale inzet vanuit de Diaconie, zowel voor de inzet van

vrijwilligers, de diaconale werkers en voor de inzet van financiën (het hoe). Ook is er een inventarisatie geweest van alle huidige diaconale activiteiten, vanuit de wijkgemeenten en de Diaconie (het wat). Deze inventarisatie leverde een overzicht van zo'n 200 diaconale activiteiten op. Dit zijn de bouwstenen van de toekomstvisie van de Diaconie, die bewust wil aansluiten bij de toekomstvisie van de PGA als geheel. De toekomstvisie zal in het najaar van 2024 verder vorm krijgen.

Voor het diaconale werk staan de Bijbelse thema's barmhartigheid, gerechtigheid en heelheid van de schepping centraal. Dat betekent in grote lijnen: het lijden verzachten en waar mogelijk opheffen; inzet voor rechtvaardige verhoudingen in de samenleving en zorg voor het leven, zodat de aarde vandaag en in de toekomst leefbaar is voor mens en dier. Dat werk is nooit af. Daarom is het belangrijk om keuzes te maken en de menskracht en middelen zo goed mogelijk in te zetten, nu en in de toekomst.

Er zijn op dit moment twee vormen van diaconale inzet vanuit de PGA: allereerst hebben de wijkgemeenten een wijkdiaconie, die zelfstandig activiteiten ontplooit. Daarnaast is er diaconale aanwezigheid in de stad vanuit de Diaconie. De Diaconie wil gevonden worden voor hulpvragen van mensen en werkt hiervoor samen met andere kerken en met maatschappelijke organisaties en de overheid. Er zijn twee presentieplekken in de stad (De Sleutel), met de intentie om relaties aan te gaan met buurtbewoners in sociaal-kwetsbare situaties. Vanuit verlangens en behoeften van buurtbewoners, en met aandacht voor de hele mens, voor zingeving en levensbeschouwing, worden activiteiten ontwikkeld die voor de buurtbewoners van betekenis zijn.

Afgelopen jaren is het de Diaconie gelukt om meer zichtbaarheid te krijgen in de gemeente Apeldoorn, door o.a. de jaarlijkse actie Vakantiegeld Samen Delen, Apeldoorn geeft warmte (via het Christelijk Noodfonds Apeldoorn, vanwege energiearmoede), het presentiewerk van de Sleutel, het maken van een bespaargids Voor Hetzelfde Geld, opvang van statushouders via de Thuisgevers en het samenwerken met partners in het sociaal domein. Ook wijkinitiatieven krijgen soms bredere betekenis voor de stad, zoals Kringloopwinkel de Hofstad.

De Diaconie werkt in het najaar van 2024 verder aan het plan om haar inzet voor barmhartigheid, gerechtigheid en zorg voor de schepping zo goed mogelijk vorm te kunnen geven in de toekomst, in en vanuit de toekomstige wijkgemeentes en vanuit centraal.

College van Kerkrentmeesters

In het kader van Toekomstverkenning neemt het College van Kerkrentmeesters een afwachtende houding aan ten aanzien van investeringen en andere grote verplichtingen. De systematiek "Wijk in balans", die de afgelopen jaren is gehanteerd, wordt vooralsnog gehandhaafd. De financiële situatie van de PGA is opgetekend in de jaarrekening 2023. Er heeft een herbeoordeling van ons vermogen plaatsgevonden. De bestemmingsreserves waar geen gebruik van werd gemaakt zijn toegevoegd aan de algemene reserve. Op verzoek van CCBB is een bestemmingsfonds pastoraat opgenomen voor de aanstelling van de tijdelijke predikanten. Vanuit de vrije buffer heeft de PGA een levensduur van meer dan 25 jaar. We kunnen daarmee stellen financieel gezond te zijn.

Voor de komende jaren zal jaarlijks een verlies begroot worden, in lijn met de krimp van het ledenaantal. De leeftijdsopbouw heeft onze aandacht. Het merendeel van de actieve leden behoort tot de leeftijdscategorie 60+. De kerkgebouwen en pastorieën zijn afgelopen jaren beoordeeld op staat van onderhoud en gekoppeld aan een meerjaren onderhoudsprogramma.

De opstelling van de banken baart zorgen. Er worden steeds meer restricties opgelegd aan beheer van kerkelijke rekeningen. Dit zal kunnen leiden tot een herschikking van onze rekeningen bij de diverse banken

Wat betreft het personeelsbeleid is onlangs losgelaten dat de PGA alleen nog maar tijdelijke dienstverbanden aangaat. We streven naar goed werkgeverschap en stabiliteit. Aan nieuwe medewerkers wordt wel gevraagd zich met oog op Toekomstverkenning flexibel op te stellen.

Diverse medewerkers van het kerkelijk bureau naderen de pensioengerechtigde leeftijd. Er is een traject in gang gezet om een nieuwe medewerker aan te trekken zodat bestaande kennis op tijd overgedragen kan worden.

Tot slot

Aandachtspunten bij uitvoering

Voor acceptatie van de veranderingen die ongetwijfeld nodig zullen blijken, zal het nodig zijn dat in de komende jaren aandacht wordt besteed aan een 'wij-gevoel', de onderlinge band en samenwerking binnen de PGA. Ook zal de inzet en betrokkenheid van de gemeenteleden hard nodig zijn, evenals evenwichtige begrotingen 2025 en 2026 (break-even) en waar nodig de inzet van adviseurs, professionele krachten en andere faciliteiten om de taken waarvoor we ons gesteld zien uit te voeren.

Gebed kan daarbij niet gemist worden!

Vastgesteld *in eerste lezing* te Apeldoorn, d.d.: 19 september 2024
besluit AK2024.28